

танья, чи саме переселення може на стільки впливати на них, щоб ті причини вигубити, чи може слід ужити якихсь дужчих та певніших ліків і яких же саме. Питання це надто важливе тим, що вказівки наших заступників в першій та другій Державній Думі, що до цієї справи, були рішучо одкинуті і урядом і заступниками великопанських інтересів. Але повернемося до дальшого розгляду наведених чисел. Порівнявши їх з числами щорічного приросту людности на Харківщині, бачимо, що виселення одбирає з неї 1/3 його частину і тільки за 2 останні роки бере 2/3 та 3/4 частини приросту. Тільки частина переселенців йшла за дозволом, а решта йшла самовільно, забираючи звичайні паспорти і кудуючи білета на машину без жодної знижки. Про самовільні переселенців зовсім маємо відомості тільки за 9 місяців 1908 року; з тих відомостей видно, що пів незволенним шляхом, а значить, і без усякої допомоги якихсь закладів або уряди йшло 54% всього числа переселенців; по окремих же повітах відсоток самовільних переселенців сягає від 26 до 80. З цього боку становище переселенців Харківщині гірше загально-російського, бо там самовільні переселенці складають 42 проц.

Загано в таких саме числах виявляється і самовільне ходячество з Харківщини на Сибір та інші сторони.

Переселенці з Харківщини йшли в три західні повіти томської губ. та в акмолинську обл., а там же та в Дальній Схід, останніми ж часами пішли ще в тургайську обл. В 1908 р. переселення на Дальній Схід зменшилося, а зате зросло в тургайську обл.

Не вся Харківщина брала однакову участь в переселенському руху. Земство має ще до цього певні відомості тільки за 1907 та 9 місяців 1908 року. Ті відомості показують, що в ці часи більше йшло людей з південно-східних повітів Харківщини: купяньського, ізюмського та старобільського, а найменше з повітів північно-західної частини губернії: ахтирського, харківського та сумського.

Ці останні відомості мають особливу вагу при розгляді тих причин, які спонукують наших селян кидати рідні оселі та плентатися на несприятливу далеку чужину, і тепер ми перейдемо до розгляду тих причин.

На питання про причини, що викликають переселення, відповіли зрешту 300 різних дописувачів земства. Трохи не всі з тих дописів (284) першою причиною виходу селян вважають малоземелля, безземелля і взагалі земельну тісноту; при цьому більша половина дописів стверджує ще брак паствінних ділянок, а 20 дописів ще й високу ціну на наймані та куповані гряди; останніми часами ціни на них занадто підскочили та часом і за такі гроші неможна звайти землі. Одже головна причина, що жене селянина на далеку чужину—то безземелля, малоземелля та земельна тіснота взагалі; всі інші причини то тільки другорядні, підсобні, але, сполучившись з цією ґрунтовною причиною, вони вкупі роблять життя селянина цілком неможливим. Окремі одмова тільки підкреслюють це перше, загальне враження. От один пише: «Звісно—(причина переселення) безземелля та малоземелля, бо от часом в посімействі 10 душ, а ґрунт уявсь 1 або 1 1/2 десятини». Другий каже: «Дуже вже велике малоземелля. Е такі сім'ї, що душ 8, а усього ґрунту і з садковою 1/2 десятини, а хліборобові ще треба десь і коня випасти й корову». Третій пише: «Головна причина в тому, що багато є безземельних селян, а до того ще не маємо де пасти худобу, бо толока вже вичокується на по-

чатку літа». Інші ще кажуть: «Хліб так родить, що доки косиш, возиш, та молотити, що це їси свій хліб, а поки перемолоти, то вже й поїв, вже й купуй». «Хліб не родить і угноювати нічим, бо за голоднею худобою попроділаш, та й пасти в'їдеш». Про заробітки пишуть, що вони тільки якийсь місяць під робочу пору та й то на 1 місці йдуть троє найматися і збивають піцу.

Щоб зрозуміти відносно вагу кожної з зазначених вище причин переселення з'ясувати в сполученні з іншими, повернемося до тих повітів Харківщини, які дали що-найбільше число переселенців, і до тих, що дали число найменше. Перші—то південно-східні повіти: купяньський, ізюмський та старобільський, інші—то повіти північно-західні: ахтирський, харківський та сумський. Приглядаючись до того числа десятинів, яке припадає на одну душу, бачимо, що в перших повітах її припадає на душу від 4,3 десятини до 6,1 десятини, а в інших—від 2,6 десятини до 3,6 десятини. Виходить, що на переселення більше йшли з тих повітів де кожна душа має більше землі, і, навпаки, повіти з меншою душевою часткою дали і менше переселенців. Але придивимось ще до врожаю хліба по перших і других повітах, скільки в кожному повіті ґрунту, що належить приватним власникам, та по скільки мають вони сахарені, бо й ті й другі дають людности якийсь підсобний зарібок:

ПОВІТИ:	Родить хліба на десятині (за 10 літ на круг)	% ґрунту власник до загальної площі (на круг)	Має сахарені по повіту.	Матерія харчів.
Сумський	62 пуд.	63,2	10	—
Ахтирський	48,7	38,7	8	—
Харківський	48,5	37,8	1	—
Ізюмський	36,4	50,7	—	—
Купяньський	31,2	32,5	—	—
Старобільський	26,4	20,2	—	—

Одже бачимо, що більше число десятин ґрунту, що припадає на кожну душу в південно-східних повітах, компенсується меншим врожаєм хліба по тих повітах та що кількість ґрунтів приватних власників та заводів в якійсь місцевості можуть по-більшувати або поменшувати шкоду від безземелля та малоземелля і через те мають певний вплив на інтенсивність переселенського руху. На вою одю суму причин і доведеться зважати земству, рахуючись з переселенським рухом.

Поруч з причинами економічними більшість земських дописувачів надає чималу вагу в переселенському руху, його інтенсивності зв'язкам, чуткам та листам про переселення. Звістки плывуть на село від родичів або односельців, що переселялися разіше; багато звісток понаосилили ще москалі, повернувшись з Далекого Сходу. Але де-які дописувачі зауважують, що після листів рушили хліба як окремі люди; інші ж зовсім одкидають цю причину, або додають, що селянин нікому не йме віри, аж поки не переконається на власні очі.

Д. Пісочинцев.

3 газет та журналів.

Описуючи сучасне галицьке москвофільство, «Діло» наводить в ньому повну аналогію з російським чорносотенством.

Найновіша фаза в еволюції галицького москвофільства,—каже газета,—це чорносотенщина, пересажена москвофілами живцем з російського ґрунту до Галичини. Перші об'яви тої чорносотенщини появилися в нас ще підчас виборів до парламенту в 1907 р.; вже тоді «юнаші» на команду москвофільського штабу: «Важайте і провалюйте!» їздили і розбивали українське віча. Чим далі, тим пavidше приймалася чорносотенщина в москвофільському таборі. Так

прим., напад на українських послів на з'їзді в Галичині було вже улаштовано по всім правилам чорносотенної стратегії. Що більше, чорносотенщина зробилася тактикою боротьби навіть в самих москвофільських таборах і теперішній «Народний Союз» та виділ «Русской Рады» завдячують своє становище виключно чорносотенній тактиці своїх сторонників на москвофільському з'їзді. В кінці найновішими часами все москвофільство переімається в один чорносотенний табор, якого девізом являється: «Вити українців!»

Послідні часи приносять нам безліч доказів цієї характеристики найновішої еволюції москвофільства. З усіх сторін краю надходять вісті, що москвофільські скрізь, де мають тільки дрібку сили, виступають явно, як чорна сотня. Всі москвофільські віча, збори і обходи носять типичний чорносотенний характер: через них червоною виткою тягнеться чорносотенний дивіз: «Вити українців!» А коли лиш де-не-де вони не проводять того свого девізу в життя, то до тому, що для цього відваги й сили замало.

Як відомо, чорна сотня в Росії звертається проти постувної інтелігенції свого народу і проти жидівського населення. Ті самі об'яви бачимо і в наших москвофільських чорносотенціях. Навіть проти тих нечисленних інтелігентів з свого власного політичного табору, які не хотять підляти новому москвофільському курсові, москвофільська чорна сотня звертається з аргументом: «Вити інтелігентів» і найбільш заслужені люди москвофільського табору, як о. Давидів і д-р Король, мали вже нагоду зазнати того аргументу на своїй власній шкурі.

Провівши аналогію по всіх пунктах, «Діло» констатує нарешті ще одне азаманите з'явше. Російські чорносотенці, як відомо, гитяться спеціальною опікою правительства. І польські власті в Галичині так само беруть москвофільських чорносотенців під свою ласкаву протекцію, властим допомагає польська повиністична преба, яка все готова боронити чорносотенців перед українцями. Коли українці розганяють віча, забороняють походи, карають «Січ» за ношення своїх ознак, то чорносотенці під охороною жандармерії безкарно виправляють свої чорносотенні оргії: устроюють походи, бандерії, протукраїнські демонстрації, а навіть свої концерти переміняють у політичні збори. Недавнє свято Гоголя в Калуші, свято в пам'ять хрещення Русі і в пам'ять Наумовича в Дрогобиччій сповінене в Княжолупі маніфестація з москвофільською бандерією під проводом «звісного» Марушчака,—все те вказує на те, що політичні власті мають для галицьких чорносотенців спеціальні привілеї, що їм дозволяється те, за що закон накладає кару. Коли до того візьмемо ще під увагу прихильне становище де-яких властей до москвофільських заходів переплантажувати російську мову як одну з краєвих мов, то будемо мати чудовий образ польсько-москвофільської іділії «na zniszczenie Rusi».

ПО РОСІІ.

Характерна постанова. В рязанській губернії давно вже йдуть непорозуміння поміж селянами та духовною епархіальною властю. Тепер уповноважені од селян звернулися до архирей Никодима з проханням, щоб архирей признав іслідство над священниками, які беруть дуже велику плату за треби і негарно поведлять ся з народом. Просять також уповноважені, щоб забрали од них цих священників і дали нових. Як що їх прохання не буде виконано, то уповноважені обіцяють перенести скаргу в синод.

На цьому проханню архирей Никодим, як каже «Р'єчь», поклав таку резолюцію: «Об'явити уповноваженим, що я, архипастирь церкви Божої, закликаю їх відкинути свою злість на своїх пастирях; суперечки, які виникли через плату за треби, в свій час будуть розслідувані і розібрані епархіальним начальством. Стидно їм загрожувати єпископові подачею скарг в синод. Пя погроза покаже, що вони дуже нахабні і погордливі».

«Благоустройство» російських міст. Редактор журналу «Городское Діло» Л. Веліхов склав на підставі офіційних даних, таблицю, яка показує, як обставлено задоволення самих перших культурних потреб в російських містах. Таблиця ця яно показує наше «неустройство» і через це має велику цікавість. Освітлюються міста дуже погано. З 1,084 губернських, областних, повітових і заштатних міст електричне світло живиться тільки в 75. Газове світло живиться тільки в 33 містах. В більшости других міст освітлюються тільки головні вулиці. Дуже характерно, що в 193 містах немає ніякого освітлення. В це число входить одне областне місто (Чита), 27 повітових і 165 беззубадних або заштатних міст. Каналізацію завведено тільки в 38 містах. Вивозять вську нечисть дуже рідко. Ще менше випадків, коли палять нечистоти. Становище міських вулиць погане. Всі вулиці вимощені тільки в 14 містах. В більшости міст вимощено тільки головні вулиці. В 320 містах вулиці зовсім немощені. Сюда входить і областні города: Семипалатинськ, Верний, Томськ, Красноярськ, Чита, Якутськ і Благовіщенськ. Різничні скрізь дуже погано зроблено. Полтава зовсім не має різничі. Народна освіта неможливо ведеться. В двох третинах міст зовсім немає середніх шкіл. Лікарська допомога теж не краще організована. Е великі населені пункти, де немає ні лікарів, ні прийомних покоїв, ні лікарів, ні ферсалів, ні акушерок, ні аптек. З зовітових міст лікарів немає в Макарьєві і Кутні.

Серед союзників. За останні дні союзники тільки й роблять, що улаштовують зібрання. Головна рада союзу дуже стурбована останніми подіями. Надто турбує її справа з убивством Герценштейна. Нова постанова суда про те, щоб Дубровина обовязково прибув на суд, бо в противнім разі його приведуть силою, явилася такою ж несподіванкою для них, каже «Р'єчь», як і арешт та вивалення Юрія Ларічкіна. Оборонець Дубровина та Красовського Вулацелєв ретелує і обзиває голову раду союзу за бездіяльність. Таке м'яве поведження головної ради так турбує Вулацелєва, що він нахваляється одмовитись виступити 9 вербня на суді. Не гарно також впливають на Вулацелєва те, що головна рада союзу одмовилася послати в Кювенене в день суда друзинників—демонстрантів. Дорого коштуватиме—кажуть а Вулацелєві хотілося б послати хоч 2,000 друзинників. Засідання союзу робляться під великою тайною. Позамаювали навіть вентилятори в тій кімнаті, де засідають.

Боротьба за одпочинок. В Ростові-на-Дону хаяні до раз більше порушають обовязкову постанову про святоточний одпочинок прикащиків та підмайстрів. Покривденні робітники скаржилися градоначальникові. Тепер градоначальник вивісив прикаж, яким зяов нагадує хаяям про постанову і прикажує повишувати по всіх мазинах та майстернях правила—з якого по який час повинні працювати робітники. За виконанням постанови повинна слідувати поліція. За порушення на далі постанов про святоточний відпочинок—градоначальник обіцяє карати хаяв. (Пр. Кр.)

Боротьба з п'яцтвом серед духовенства. «Р'єчь» пишуть а Вологді, як

там відомий єпископ Никон заводить тверезість. Після виборів члена Державної Ради од духовенства, каже газета, єпископ Никон запропонував духовенству обговорити і вирішити важне питання. Він заявив священникам, що їм треба одмовитись од живянина горілки та вина. Одмовитись зовсім і прихожан до цього призоглашати. «Покличуть вас на похорон—казав ніхто—покладіть обовязкову умову, щоб ніхто не пив нічого на парастасі». Священники набралися духу і одповіли архирєєві, що «краще радити, ніж виконувати такі речі». Тоді архирєй запропонував з свого боку піддержку—видати відповідний «циркуляр», на який би духовенство і поклядалося. Це ще більше стурбувало священників—«ні, вже краще без циркуляра»,—стали блатати отці. Між іншим, на цьому ж зібранні, каже газета, архирєй все похвалявся, що навіть ченці прийняли його пропозицію що до п'яцтва. «Всі дякують мене». На зібранні нічого не сказали священники архирєєві. Але потім говорили, що тільки він говорить: хіба ми не знаємо, як «не п'ють» ченці? Добре знаємо і те, яка п'яцтій постанові з'яду. Постанова одна, а життя друге. Від «циркуляру» це в один чернець не перестав п'яти!» В той же таки день отці бачили в місті, як ченці Семігородського монастиря всі чисто були п'яні сварились і, врешті, побились.

Робітничий рух. Серед робітників архітектурно-будівничого діла з'явилась як каже «Н. Русь», якийсь окремі підрядчики, які, наймаючи робітників на будівлі, требують від них платану за рекомендацію. Користуючись безробіттям, ці підрядчики комісіонери наймають робітників за значно меншу ціну, вдержуючи собі, 10—15 коп. з души. Виплат на роботах робиться також через цих прикащиків, які і багатіють на цот робітників. Робітники ніяк не можуть збутися цих п'явок. Кілька раз робітники протестували, але протести викликали тільки ще більші утиски з боку цих прикащиків.

Серед терських козаків. Де-які отамани терських козаків захотіли було підтримати лікаря Дубровина, який ховається від суду під крилом Думбадзе. Ото вони і видали накаж, щоб терські козаки вибрали Дубровина «почетним стариком». Серед козаків найшовся досить великий гурт козаків, який одмовився вибрати на почесне місце отамана погромної аґра. А один з них, поважний козак, Юрій Ткачев, пише в «Терек» таке: «Козачество з давних давен з'єднало в одну сім'ю різні народи, які розкинуті були по руській землі; в козачестві давно склався такий устрій, що тут немає різниці ні між «єліном», ні між «іудеєм». Ви ж а своїм Дубровиним явилися зруйнувати це святе діло. Ви а серед козачества вибираєте якихось окремих «істинно-русских» людей, а далі цього доброго почнете вибрати і «істинно-казаків» серед нашого терського козачества. Ви думаєте, що як ви захопили руский прапор і стали в погороду під ним з вашими одоюдумцями, то вам і місяця вже немає в нашій отечестві? Як ви Христа, і віру, і совість, і честь захопили, то нам вже й нічого не оставлось. А чи не можна вас за руки вивести з цих святоточів? Ми теж не гірші руські люди, ніж ви, і ніякі «союзники» брехні не зроблять біле чорним».

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

В справі зібрання жертв на пам'ятник Т. Шевченкові. До київської губ. земської управи місцевої об'єднаний комітет по зібранню жертв на пам'ятник Т. Шевченкові прислав листа на під-

Біля хати.

Колісь в своє убоге село
В докузливу осіную пору,
Вночі до батькового двору
Мене далеким вітром завесло.
Тихенько підійшов я до вікна
І крадькома заглянув в хату.
Старенька моя там мати
Сиділа за столом одним-одна.
З старих руй повіяли кругом
На мене спогади минулі,
І я, щоб мати не почувала,
Тихенько сів на присьбу під вікном.
Згадались давні-давні вечори...
У хаті каганець мигає,
А вікна сіном замітає.
Гуде і плаче тужно надворі.
У хаті сумно... мати покляде
Мене малого спати, укріє,
Сама ж до каганця пось шие,
Або до півночі пряде й пряде.
А оті сонні, темні і смугні
Бувало блиснуть враз слюозами;
І жаль так жалю зробиться мені
Моєї амореної мами.
І я скоренько з ліжка підхвачуєсь,
Моє лице вогнями займається,
Маленьке серденько заб'ється,
Я прибіжу до мами пригорнуєсь.
«Ось слухайте,—тихенько а скажу,—
«Коли я виросту великий,
«То повну скриню грошей заслужу,
«Куплю вам срібні черевички;
«Шовкову, гарну хустку я дам
«І справлю золоту свитину,
«Із дорогого бархатину.
«Сидіть ви голубу пошью вам.
«Вягате золота і сребра
«І вам, матусю, надарую;
«Новий будинок вам змурую

І насадю я сад кругом двора.
І жити будемо з вами ми тоді
«В новому панському будинку,
«Розвішаєм вінки з барвінку,
«Розстелем скрізь килими золоті...
І мати слухає нескладну мову,
Мов казку чарівну, чудову,
А в бідну хату налітає рій
Крилатих, ясных, золотих надій...
Минулося багато вже голів,
Як я поміж людьми блукаю;
І от я знов долому заблудив...
І чим же похвалитись маю?
Усе, що шире я коліє любив,
Ночами й днями чим марив я,
Та перший грім, мов кучу пір'я
Розвіяв та розніс, розбив.
А вас, надії, розубив я скрізь
По дикому степу пустому,
І тільки за грудцями долому
Гарячий камінь я тепер приніс.
І марно я пустив свої літа...
І мати ось в старій свитані,
А та нова свитина золота,
Знать десь лежать в панів у скрині.
Степан Панасенко.
Юня 19/VIII, 1909.

Лист до сина.

...Я, бабусю, написав; все написав, що ви казали,—сором'язливо промовив маленький школяр Карпо старенькій бабусі. Він один був на кутку «писарем», який обслуговував своїх сусідів тим, що писав їм листи. За кожний лист йому платили по 5 коп. і, крім грошей, давали паляницю. Хто його запрошував, до того він приходив з своїм чорни-

лом, ручкою і папером. Сідав кінець стола, вдмузував кришки, розкладав шапір і, вагнувшись сльиво до самого стола носом,—так, що здавалось,—ніби він нохав стіл, чим він пахне,—верухомо ждав, поки йому стануть проказувати. Сьогодні Карпо писав листа Мотроні. Вона лежала слаба на лежанці, покрита якоюсь старою свиткою і стиха проказувала Карпові: «...прїїдї, сину!... скрізь... болісно дуже, може вму...» Оце ще напиши, Карпе, та й годі!

— Бабусю, вже! Тепер я вам прочитав всього листа.

— Прочитай, сину, прочитай, любий! Пам'ять Господь тобі дав і талан хороший!..

Карпо заклав руку за ухо, бо сам бачив, що так роблять всі писарі, вваж обіручки листа і, спотікаючись, почав читати:
Коханий сину Михасе!
Жду тебе, соколе, в гості. Давно ти був у нас. Тільки й втіхи, що твої нечесті листи, але й за це сподібі. Ходила я, сину, до всіх, про кого ти агадував в останньому листі, і передавала поклони, всі дуже вдячні. Не була тільки в Орісі: вона виїшла заміж в далеке село. Посилаю тобі грошей на сорочки. Ходила до сусід позичити скілька карбованців, але ніхто не позичив, і я продала останній морг землі Лечукові. Я чогось недужуа уже третій місяць; баба Васюка казала, що це пристриг. Мабуть пристриг! Живими жада я на городі жито і за день поставила півтори копії. Як побачила де Самуєв, не втерпіла, і з завіхом промовила: яка ж ви ста-

ра, а прильовита: півтори копії! І з того часу мені стало підирати під груди. Ліха вона жінка! Бог з нею. А чи довго тобі бути на царській службі? Приїдї, сину, скрізь болісно дуже,—може вму. Твоя мати Мотрона Загородня.

Писав Карпо Солоп, син Яреми 19... року.

28 жовтня.
— Гарно, сину, гарно, пташко. Про все написано і зрозуміло. Дякую, дитино,—промовила бабуся крізь слюози. Вона м'яво почала штурбується в якусь ганчір'ї біля себе, достала 5 коп. і подала Карпові, прибавивши: на, Карпе, на чорнава. Нехай Господь прибавє тобі дового віку.

— Тепер, бабусю, треба адресу написати: на всіх листах пишуть адресу, без неї не піде.

— А треба, коханий, треба! Мотрона помислила а хвалюну і промовила: Город Вірний... семіпрічський... полк... 12-й... туркестанський... полк... рядовому солдатю... Михасю... Загородньому... од матері. Карпо старано записав адресу і вивизу, в углику, дрібенько приписав: «од матері» Йому хотілось тут же прибавити: писав Карпо Солоп, але з браком місяця лишав так; вваз листа і подав Мотроні. Вона взяла його, завернула в хусточку і положила під голову. Карпо сховав чорнило, ручку, і радий, що заробив 5 коп. на «Возу-Королевича», хутко вибів з хати.

На другий день, дуже рано, Мотрона встала, вдяглася, взяла листа і пішла в город. Дожкавдала до почти як раз опівдні, бо так було далеченько, верстов а 15. Прийшла,

допятадсь, де продаються марки, бозяливо підступила до століка, за яким стояв сухорлявий і рудий чиновник, і почала розпитувати—як би їй послати синові листа. За все своє життя вона вперше на пошту. Вона благала рудого чиновника, щоб лист дійшов до її сина і як найскорше. І коли той кивнув головою, вона дим вивенилася, кинула листа в поштову скриньку, виїшла на вулицю, спочила крипку і знову рушила в дорогу—до дому. Чогось їй весело було вертатись назад. Їй марилось, що любий син скоро прочитає листа, довідатсь ся про всі вісті і, може, приїде в гості. Один раз аж усміхнулось—так ач'явила себе веселими надіями.

Якраз уже заходило сонце, коли Мотрона вернулася додому; а в цю годину вибрали а поштових скриньок листи і розкладали «по трактам і цункам». Почталовн Слюжник схватив механічно листа Мотрони і почав читати адресу. М'ява, м'ява—насилу прочитав.—«Хе-хе!—здивовано заємняє він до чиновника «старшого оклада»—воть чудася: на тарбарському якв'як адрес написав. Хе-хе! воть глупа хохлашка! заковань не повиннаєт, пишеть по-своему!»

— Тепер багато а таких листів,—не дивлячись на Слюжника, сказав чиновник «старшого оклада» Хіхленко,—отуди його: нічого перемонитсь, і ктаву пальцем під стіл.

Слюжник прочитав останні слова од матері—і штурнув листа до коша. П. Гай.

писку. Чогось цього листа не було пущено серед служащих в управі, як це там робиться завжди і останній раз було з листом на пам'ятник Гоголеві, що був надісланий полтавським губернатором. Всього, що зробила адміністрація київської губ. земської управи—це висіла на стіні плакат: „Тут приймали жертви на пам'ятник Т. Шевченкові у Київ“.

Сесія київського губ. земського комітету. Рокова сесія київського губ. комітету в справах аємського господарства починається 28 серпня.

До здійснення загальної освіти. Київська гор. управа виробила проект шкільної сіті за-для г. Києва, по якому загальне навчання у Києві може бути здійснено через 20 літ. Хоч і не малий час, але не позбавило це городської каси від великих матеріальних жертв, бо на це треба щось аж коло 13 мільйонів карб. Київське земство теж виробило свій проект загального навчання в губернії (включючи самий Київ і 11 повітових городів) на протязі 20 літ, для чого потрібно коло 26 1/2 мільйонів карб. Таким чином, щоб завести загальне навчання на Київщині навіть без 11 повітових городів, треба коло 40 мільйонів карб.

Іхтіологічна виставка. Сьогодні, 23 августа, київське т-во любителів природи і київський одділ т-ва любителів хатніх рослин і акваріумів одкриває в оранжереях ботаничного саду 2-гу іхтіологічну виставку. Виставка пробуде до 8 сентября.

Західно-руський з'їзд у Київі. Себежський, з вітебської губ., повітовий маршалок Я. Офросимов, кам'янецький з Поділля повітовий маршалок І. Ракович і голова київського клубу руських націоналістів А. Савенко клопочуть у міністра внутрішніх справ дозволу скликати у Київі в-осені оде, 4 октября, з'їзд представників од руської людности 9 західних губерній. Організація з'їзду по згоді ініціаторів і впорядківців його вняли на себе київський клуб руських націоналістів та вітебський губерньський руський виборчий комітет. Програму й правила з'їзду вже вироблено і послано на затвердження до міністра внутрішніх справ.

Після конкурсових екзаменів у київській політехніці з 540 чоловіка поки-що прийнято 300,—по 75 студентів на кожний одділ політехніки. Мінімальний бал по одділах визначено такій: на механічному—16 1/2, на інженерному—15 1/2, на хімічному—14 1/2 і на с.-господарському—13. Разом з тим правління постановило клопотатися перед міністерством торговлі й промисловости, щоб було ще прийнято 97 чоловіка.

Пожема на пристані. Початкова, 21-го августа, увечері, не знав від чого счинилася пожежа на пристані за казенними майстернями, на „Піску“. Огонь охопив дрова і швидко пішов гуляти. Сухі соснові дрова тільки шкварчали в огні. Пожежа була така велика, що тільки вчора під ранок вдалося її загасити. Дрова і склади застраховані не у всіх, а в кого й застраховані, то далеко дешевше, ніж варті справді. Гадають, що ця нова пожежа на пристані сталася з підпаду. Цевне, підпалили „босаяки“, бо підчас пожежі вони мають добрі заробітки.

Пожми на Києщині. За минулий тиждень до губ. земської управи надійшли відомости про 67 пожеж на Київщині, що сталися переважно по селах та містечках. Од цих пожеж потерпіло 154 господарі.

Епізооти. За минулий тиждень до Київщини зареєстровано отакі випадки епізоотії: 1) сапу, на який ослабло 28 голів скоту; з їх убито 27 і здохло 3; 2) сибірка—заслабло 50, здохло 32; 3) рожа свиней—заслабло 4, здохло 3; 4) чума на свинях—заслабло 177, здохло 142; 5) холера на свинях—заслабло 118, здохло 22; 6) ящур—заслабло 106.

З Києщини. Озброєний напад. В с. Осичинці, чигиринськ. пов., озброєні злочинці напали на дім поміщика Котюжинського. З „бравурними“ в руках злочинці пізно вночі вскопили в вікно і, погрожуючи стріляти, коли хто буде перечити їм, почали грабувати. Родичка Котюжинського Козаківська кинула в злочинців креслом, тоді вони почали стріляти і ранили лакея, а після цього втікли. Підозріння впало на ночного сторожа, але він виказує, що злочинцям помагала племянниця Котюжинського, дівчина 23 літ, ніби то вона в згоді з садовником і втіками-арештантами Галевським та Сесюрою. Вони обидва втікли, а дівчину, садовника і сторожа арештувало. Дів за два до нападу на дім в Котюжинського трапилася велика крадіжка з хати; між іншим була вкрадена зброя. „Р. С.“ каже, що арештований сторож виказує тепер, що й це робота тієї ж шапки.

З сучасних сільських малюнків. Цими днями в с. Високому, тарашанського повіту, в орендаря маєтка графині Коновніцовой, д. Рогозинського, згоріла соломка. Підозріння впало на місцевих селян, ніби вони її підпалили. Для розслідування цієї справи, виїздив на пожежарне міро-висті посередній 2 уч. тарашанського повіту, але вивірив не палив, а цілком інше. А саме, що економ Рогозинського зовсім не по людському поводиться з селянами, на кожному судині немилосердно кричить їх і утискує. Ціля такого вивчення Ро-

гозинський увільнив економи. Але посередник з свого боку повідомив про це п. київського губернатора.

(Од власн. кор.).

Нова школа. Текучаюся сільська громада, уманського повіту, нарізала і передала званик повітовому земству 2 десят. власної землі, ціною 250 карб., але з умовою, щоб на цій землі земство поставило двохласову народну школу. Приговора в цій справі послано в губерньське присутствіє по справах селянських на затвердження. (Од власн. кор.).

З Волині. До ювілею Ю. Словацького. 23-го і 24-го августа по ініціативі місцевого гуртка поляків-інтелігентів в Кременіщі відбудеться урочисте святкування роковин народження славетного польського поета-романтика Юлія Словацького. Він народився в Кременіщі 23 августа 1809 року, вмер 4 апреля 1849 року в Парижі. Писав свої твори славетний поет в часи тяж великих польських письменників Міцкевича та Красінського. Вільше місяця клопотались кременіщанські поляки поки добились дозволу на урочисте вшанування рідного поета. Програма офіційна роковин така: вступне слово л. Пашковського, містечково-артистичне виконання творів поета польськими артистами і аматорами, живі картини—ілюстрації творів поета. Це буде 23 августа, а 24 в місцевому костелі урочисту панахиду будуть служити 40 ксьондзів. Після цього будуть святити тимчасовий монумент—мармурову дошку з датою народження й смерті поета. Пам'ятник буде поставлено тільки на рік, його ще не скінчив скульптор Шшамазовський. Тіло Словацького тоді буде перевезено в Париж до Кракова і поховано в склепі польських королів. Як відомо, ця мрія всіх інтелігентів поляків нашла спромугу здійснитися тільки після великої суперечки та тяганини з краківськими клерикалами. В Кременіщі очікують багато гостей з Царства Польського, Волині, Поділля та Галичини. „К. В.“ пишуть, що зараз вже ціна на все в Кременіщі страшенно піднялася. Отелі всі заповнені, нігде немає вільної хати. За номер вимагають замість 60—80 коп. мало не по 10 руб. в сутки. З комітету по організації вилучено виділилася особлива комісія, яка регулює квартирне питання.

Поділля. Загальна освіта. З початку біжучого року почалося на Поділля заведення загальної освіти. З шіракуню земства в губернії зараз єсть 383 двохласных і од-хласных шкіл. Сього року одкривається 66 нових шкіл. Для того, щоб завести на протязі 20 літ загальну освіту на Поділля, необхідно одкрити до істнуєчих 290 шкіл ще 1840 нових шкіл. Зараз на народну освіту витрачається на Поділля 411.261 руб., а через 20 літ шорічка затрат на народну освіту буде 2.697.106 карбованців, з них 1.577.703 припадає на казну, а решта на земство. На будовання шкіл для загальної освіти треба 13.808.500 карбованців, з них 8 мільйонів припадає на казну. (Од. П.).

Чернігівщини. Велика пожежі. 16 августа в м. Погарі, стародубського повіту, згоріло 300 домів, майже третя часть міста.

В с. Ярловичах, городнянського повіту, згоріла 81 садиба зо всім майном і хлібом селян.

В с. Сорочинцях, остерського повіту, теж цими днями згоріло 42 селянських садиб, більша половина села.

В с. Степанівці, борзенського повіту, згоріло 40 садиб зо всім майном, хлібом. Пожежа почалась з дякової хати, через те, що там довго не трусили сажі.

Збитків від усіх цих пожеж більш ніж на півмільйона. Застраховано-ж всього на тисяч двадцять. (Ч. С.).

З Херсонщини. Сучасна забава. Малолітні діти, граючи в „воєнний суд“, присудили хлопчика Лівшиня до смерті. Вони його повісили на дереві. Заяви хлопця з шибівниці вже поспілилого. (Г. М.).

Типи сільського начальства.

Наш старшина, д. Б.—ий, дуже користний для отечества чоловік. Здається мені, що він—рідня славнозвісному Василю Мировичу, що йдів „по ревізії“. Кожен діло робить не аби-як, а для певности скрізь вимагає „доказательства“, і тільки тоді, як їх нема, наслідуються поклясти діло під сукню. Коли не вірите, то опитайтеся у його приятеля, волостного заєдателя: вони одно од одного—ні на ступіні! Вачити їх можна коли завгодно й скрізь де завгодно, тільки не в волості; скоріше вже в діда Минки; там справжнє присутствене місце, там ведуться всі справи, там і волостний суд заєдате, там і засне часом начальство. Минка—тихенький собі дідок; зімою часто можна бачити, як він на саночках воить додому з „монополії“ горілочку; живе поруч з волостю, горілочку торгує, с.-т. постачає „доказательства“, не перший рік, але вивіюки й досі ніякої не має; тому-то, мабуть, наш урядник та стражник досі нічого не знають про його діяльність, але вернімість до д. Б. Ви маєте, наприклад, одержати на почті гроші, або заказного листа і звертається до старшини, щоб завірив повістку. О, це лусте діло, панові старшині нічого не варто це зробити, тільки волосна пе-

чать лежить у Минки. Ви через 5 хв. принесите від Минки замісто печаті пляшечку оковитої, і ваша справа готова. Дешеві й сердито! Тепер, скажемо, ви проливали свою й японську кров за віру, царя й отечество, позабулися за це рук і ніг, розорили своє хазяйство, але маєте частку одержувати на місяць 5 карб. пенсії. Коли ви думаєте на ті 5 карб. купити собі хліба та палива, то дуже помилаетесь: всього купите тільки на 2 карб., а троячку дасте панові старшині за „удостовіреніє о личности“. Тільки я раю вам краще пропить з ним ту троячку: все-таки на якогось карбованця й ви вип'єте, а воно служилому пользытельно. Та й пан старшина взагалі хабарів не любить брати (я-б не сказав, що зовсім не беруть); їм більше доводиться—випити по чарці та закусьити в куманії з добрим чоловіком. Вайдуже, що після доброго могоричу трапляється часом і по ровах вчувають. Ще й не те буває! Ов як одного разу, вчуваючи то-під тинню, чи то чимчикуючи до якоїсь молодіці, наш пан старшина загубив ключа від волосної каси.—І Воже, скільки гвалту наробиш! Обнюхав усі рови та ями, до довелося спати,—все дарма! Не найшов. Але-ж пяти й після того не кинув. Та й як його не пити, бувши старшиною! Скільки-то люду в цілому селі звертається по всяких справах до пана старшини, та й ні однієнької-ж справи без горілки розв'язати не можна! Через це між іншим старшина ніколи майже не обідає дома, а заведе у людей. От, наприклад, ви хочете застрахувати від пожежі хату, чи ще яку там будівлю. Добре: ви кичете п. старшину вкучи з п. заєдатедем на обід до себе, чи на вечерю, і край! Тільки, коли маєте страхувати саму хату, то старшині досить раз пообідати, а коли ще й усієї хатини та кошари, та кнути, то це вже буде діло „многосложное“, яке вимагатиме й могоричу теж „многосложного“. Сьогодні—могорич, завтра—могорич, та так уже звик п. старшина з чужої миски обідати, що коли не випадає перехопити де-чого в рот „по долгу службы“, то оте вийде на майдан, понохає повітря, і миттю втрапить до когось на веселія, на хрестини, на менини; а коли нігде ніякого родинового свята нема, то по-чубе, в якому дворі колють кабана—або рижуть ягнячку, та й приїде привітати з окаянню.

Проте від тих усіх поминань та могоричів в наших селян мабуть давно вже у грудях лухне, бо не раз уже окаржилось вони (правда, поодинокі) на свого старшину земському начальникові. Той, як батько, розібрав діло та й дав премудру пораду: „не пийте з ним (старшиною) сами, то і він не буде пити“. Невдячні наші селяне, здається, зрозуміли цю пораду по своєму: коли перестанете пийти горілку в старшиною і сам старшина й пана земського не послушає. Та й ісправді: „многосложні“ могоричі і яскраві „доказательства“,—скільки-то вони дають прибутку казенній винній лавці! А потім: з легкої руки пана старшини скільки розподілося у нас в'янич, зловідів та вологодів,—то-ж все те штаство знай п'є та п'є, а казна знай багатіє та багатіє!

Ні, нема чого казати, таки-дуже користний для отечества чоловік д. Б.—ий. Андріяшівець.

Економічне життя України.

До розвитку кустарної промисловости в Полтавщині. Полтавське земство досі вважалось першим у Росії з боку своїх заходів про розвиток кустарної промисловости. Вироби полтавських кустарів і своєю художністю, і технікою виконання досі стояли вище всіх інших подібних виробів. Аж тепер остання кустарна виставка в Київі своїми експонатами затемнила славу полтавських кустарів. Полтавське губерньське земство було дуже неприємно вражене цим фактом. Скликано було комісію з спеціалістів. У ній взяло участь кілька художників. Було постановлено, що на чолі кустарного одділу губерньського земства повинен стояти спеціальний запрошений для цього земський художник. Обов'язки його повинні полягати в тому, щоб лавати кустарам-художникам поради, пропонувати малюнки, допомагати прибирати фарб і т. д. Приймаючи в полтавський кустарний склад він буде тільки ті виробі, які відповідатимуть вимогам художнього смаку. Художника запрошує комісія, скликана з відомих своїх працями в українським стилі місцевих художників. Завдання комісії—лавати на прями діяльності кустарного одділу, виробляти програми потрібних річей. Вона повинна засілати в Полтаві не менше 3 разів на рік і видавати премії й нагороди за кращі виробі. Опріч того, особливий інструктори-художники повинні будуть роз'їздити з зразками виробів шита, плетіння, гончарства, скульптури й т. д., а також наділяти матеріалом малозможних кустарів. Комісія вже виробила умови всеросійського конкурсу тканин, кераміки й різби на дереві.

Жертви капіталу. В шахті № 2 Карпо-Обривського товариства (Дніецький басейн), у машинним одлілі перекинулася масляна лампа. Счинилася пожежа. Частина робітників встигла розбігтись, а четверо лишилось у шахті. Через кілька часу прибув порятунковий отряд, але з шахти він витяг уже холодні трупи.

Союзницька кооперація. „Подолія“

повідомляє, що Велико-Кужелівський одділ союзу рус. народу одкриває потреби-тельську крамницю.

З життя „Провіт“.

3 київської „Провіт“. В понеділок, 27 августа, в 7 г. вечора будуть перші в цьому семестрі збори шкільно-оддільної комісії.

У вівторок, 25 августа, в 6 г. веч. збори артистичної комісії, а в 7 г. збори бібліотечної комісії Провіть членів комісії неодмінно прибути і не спізнюватись на збори.

За кордоном.

Події в Греції.

15-го августа вранці майже весь атенський гарнизон у похідному порядку самовільно виступив у предмісто Гуді. До піхоти й кавалерії пристали також артилеристи й моряки. Всі салдати йшли з офіцерами. Зібравшись у числі 3000 душ, салдати розійшли шатра й послали до короля ультиматум, у якому говорилось і про одказ короля од престолу. В місті і в таборі повстанців було спокійно.

Міністр Раллі не хотів прийняти депутацію, яка прийшла од війська з ультиматумом. Тоді 16 августа було впорядковано грандіозну демонстрацію. З ночі стало збиратись за містом військо всього гарнізону. Залізнодорожні, трамвайні, телеграфні й телефонні зносини було припинено. По місту ходили патрулі. Людність, хоча й симпатизувала повстанцям, але поведилася цілком спокійно.

Тоді було заявлено, що кабінет Раллі виходить в одставку й що наступний принц більше не буде командувати військом. Аж тоді військо заспокоїлось і мирно розійшлося по казармах. Незабаром політичне становище в Греції має висиритись остаточно, бо 31 августа збереться грецький парламент.

Ех-султан Абдул-Гамід.

Про ех-султана Абдул-Гаміда повідомляють, що він близький до божевілля. Та, що жили з ним разом у його вилі в Салоніках, запевняють, що він усі ночі проводить без сну, слячи коло вікна й дивлячись у бік Константинополя. Він оддає дікі прикази й вимагає неможливих річей. Коли заостається на самоті, він часто плаче, нарікає на свою долю або в страшеннім зворушенні б'є кулаком по столу. Коли заспокоюється, кличе своїх жінок і каже їм гадати на картах. Особливо сильно він страшисть сутніні, боючись, що вночі його неодмінно мають убити.

Де Азеф?

Кореспондент „Mitin“ повідомляє з Христіанії (Норвегія), що скільки росіян бачили Азефа в різних містах города: на бульварі Карла-Іогана, в кавярні Гранд і т. д. Коли Азеф побачив, що його пізнали, він кудись поїхав на автомобілі. Кореспондент додає, що всі, хто бачив цього дорободія, ні хвилини не сумнівається в тому, що це дійсно був відомий провокатор Азеф.

ТЕЛЕГРАМИ

(та останні вісти з газет).

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 21. Південні повіти київської метрополії з кременчугським повітом буде відокремлено в нову уманську епархію.

З Парицину телеграфують, що депутату Рязанову (лівому) заборонено прочитати справоздання про Державну Думу.

З приказу адміністрації в с. Михайлівці, воронізької губернії, закрито відділ сільського банку.

З чутка, що бувшому персидському шахові буде дано почесну посаду при російському військові.

Генерал Шуваєв відмовився від посади головного інтенданта.

Оштрафовао союзницьку газету „Руський Народ“, що видається в Ярославі, на 100 карб.

В Саратові оштрафовао на 200 карб. „Саратовський Листок“.

В Державній Думі, на одному з перших засіданнів буде розглянуто законопроект про реорганізацію духовних консисторій.

Міністерство народної освіти запропонувало професором дорпатського університета обрати замість теперішнього ректора Пасека, що віддано його під суд, нового ректора.

Як повідомляє ректор петербурзького університета Борман, в університеті буде всього 300 вільних вакансій, а не 1.500, як про те писалося в газетях.

Медична рада висловила за те, щоб було звинешено доми роспусти.

МОСКВА, 21. Рада московського університета зробила постанову прохати міністра народної освіти, щоб хоча на цей рік було зоставлено так, як раніш, що до встановлення норми прийому євреїв. Поки що зачислених 60 душ євреїв,—увільнено, бо виявилось, що відповідно до нового порядку, до університету неможна прийняти і одного єврея.

ВАРШАВА, 21. Постановою гудієвського присутствія закрито, зо всіма відділами, товариство допомогти учням, що вшукувало коштів, аби заплатити за вбогих учнів гроші за навчання. Товариство мало 55 варшавських та 129 провінціальних відділів. Зазначено, що причина закриття товариства в тім, ніби товариство допомагало не учням, а школам. Комітет товариства оповідає в газетях, що подає скаргу до сената і прохає всіх, хто цікавиться справами

товариства, спокійно чекати наслідків цієї скарги.

Судові справи.

ПЕТЕРБУРГ, 22. Підчас конфірмації присуду, зробленого 28 юлія цього року петербурзьким воєнно-окружним судом в справі про шапку грабінників, що зробила кілька озброєних нападів в Полюстрові та на Охті, смертну кару всім шести обвинуваченим замінено на арештанські роти, від півтора до чотирьох років.

ПЕТЕРБУРГ, 21. Булацель подав до сенату скаргу на П. А. Столипіна за те, що він не дозволив кстромському відділові „с. р. н.“, окликати краєвий в'їзд.

Наслідки ревізії всіх інтендантов буде об'єднано в одну справу, яку розглядатиме петербурзький воєнний суд.

З Томська телеграфують, що управління сибірської залізниці несподівано одмовилось од скарги на мільйон харбованців, що була подана управлінням на тих, що обвинувачуються, ніби вони попалили залізничні будинки під час октябрського погрому.

З'їзд старовірів.

ПЕТЕРБУРГ, 21. На з'їзді старовірів, що відбувається саме тепер в Нижньому Новгороді, обмірковується питання про єпископів Інокентія та Михайла, бувшого православного архимандрита. З'їзд зробив постанову обох єпископів зоставити в їхньому сані. Ухвалено вдатися до майбутнього собору з проханням, щоб цю постанову було затвержено.

Помежа. САРАТІВ, 22. В Славкині, хвалінського повіту, агоріло через підпад 63 селянські оселі.

Спосовання.

ПЕТЕРБУРГ, 22. В нічному бюлетені „Ов. Бюро“ надруковано: „Зважаючи на чутки, що з'явилися по газетях, ніби має бути випуск залогових з виграмами листів селянського поземельного банку, ми уповноважені заявити, що всі чутки про якісь там нові державні виграшки позички не мають під собою ніяких підстав і належать очевидно, до категорії нісенітниць“.

Дрібні звістки.

ЛІБАВА, 22. Прибула до форту послана міністерством хліборобства експедиція, що має зробити досліди в Балтійському морі.

За кордоном.

Одкриття північного бігуна.

КАГЕН, 22. Вчора ввечє суди прибув доктор Кук. Кореспондент агентства „Рейтер“ побував у нього на паракоді. Кук повідомив його, що відшавши з Гренландії, він увзяв з собою 10 ескімоїв, але наприкінці подорожі зостався тільки з двома, бо решту відпустив додому. До північного бігуна (полюса) він доставився 8 августа, в 7 годін ранку. Землі на полюсі він не знайшов і не виміряв глибини моря за браком потрібного струменту. На полюсі Кук поставив американський прапор. Підчас мандрівки не було холодніше, як 83 градуси. Жив Кук увесь час, як справжній ескімос. Експедиція мусіла перетерпіти надзвичайні муки та тяжкі страждання. Подорож до полюсу тривала 3 місяці, а поворот назад—9 місяців.

НЕВЕР, 22. Аеростат „République“, після двох перелітків, що були через несправність мотора, опустився додолу о 3 годні ввечє. Сьогодні вранці аеростат буде легіти далі, на Лапалле.

ПАРИЖ, 22. Воєнне міністерство оповістило два повідомлення: перше категорично спростовує чутку про крадіжку електричних минах розрядників в форті, коло Сен-Сіра, друге—кваліфікує, як незначну, крадіжку шафи в альєнійськй цитаделі.

ТЕГЕРАН, 22. Прибув новий турецький посланник Хаса-Бей. Не вважаючи на оповіщену амністію, особи, що сидять по чужоземних містах, не виходять, боючись народної помсти. Вони бажають податись за кордон і прохають, щоб місці дали їм конвої.

СТОКГОЛЬМ, 22. Організаційний забастовочний комітет зробив постанову ставати на роботу не пізній, як 24 августа по всіх промислових підприємствах, за винятком тих, на чолі яких стоять члени шведської спілки роботодавців. Спілки хазяїв, робітники яких пристали до забастовки з почуття солідарности, згоджуються знову поприймати своїх робітників. Комітет запитав у урядового посередника, чи можна тепер сподіватись урядового посередництва. Седербург відповів, що, на його думку, уряд не відмовиться взяти участь в розв'язанні конфлікту, коли до нього не пристануть інші, крім тих, що оперечалась один з одним з самого початку.

Література, наука, умілість і техніка.

Нові композиції д. Степового. Молодий український композитор д. Степовий (псевдонім), що цього року скінчив у Петербурзі консерваторію, написав нові композиції на „заповіт“ Шевченка (баритон—соло) і на слова Лесі Українки „Коліс вашу рідну хату“—мішаний хор. Остання композиція була подана д. Степовим в консерваторії, як екзаменаційна робота. Окрім того д. Степовий ще написав для фортепіано фантазію на мотиви українських пісень.

Театр і музика.

Труппа Т. П. Колесниченка.

Виставлена позавчора комедія д. Володського „Хатня революція“...

Душою виконання „Хатньої революції“ був д. Нікітін. М. Д. Концерти одеської „Просвіти“...

Театр „Соловцов“ Дирекція театру „Соловцов“ купила в авторів В. Тихонова та Б. Зайцева право виставляти цього сезону їхні нові пьєси...

ДОПИСИ.

(Од власних кореспонденцій).

ВАСИЛЬКІВ. Два роки тому в Васильківці було відкрито ссудо-зберегательне товариство, котре мало допомагати місцевій бідноті в сутужні часи...

Урожай цього року в васильківському повіті не дуже гарний. Гарне було тільки жито, нічого собі пшениця та овес, а все інше, як кажуть, аби насіння вернуло.

М-но ПАВОЛОЧ, сквирського пов. (на Київщині). Зараз скрізь по нашому м-ку розширено оповістку од тутешнього „ссудо-зберегательного“ т-ва. В цій оповістці правління т-ва, що істнує під доглядом державного банку, заохочує мешканців самої Павлоч та її околиць вкладати на певних умовах гроші для забезпечення себе на старість, на случай каляцтва і инш. Такі вклади почали приймати в наших товаристві з 15 августа і на їх т-во налічуватиме „сложные“ відсотки з 8 відсотків по-річних. Вклади одні мають бути і одночасні, рокові та невеличкі що-тижневі. Умови вкладів написано на тій оповістці, про яку йде мова. Товариство це істнує в нас вже роки зо три і товаришами в йому єврей-крамарі та ремісники селяні дрібна шляхта, то-б-то колишні панські однодворці, які власного поля не мають, а більш гендлюють.

С. ЯНКЕВИЧ, ровенського повіту (на Волині). Громади сіл Янкевичі та Підлужжя висловили бажання піти

на хутори. Зараз же з весни було прислано до них казюних земельців, які до цього дня роблять розмежування земель цих сіл. Вагали хуторське господарство не знайшло прихильників поміж селянством. Але янківці та підлуженці мають свій рощот. Діло таке, що землі вгладних сіл з усях боків оточені землями уділу, удільні землі, адатні для хліборобства, оддано на чинш німцям. З наказу уряду німці везабаром мають покинути Росію та їхати в рідні краї. Землі ж по виселенню німців уділа має на думці оддати селянам, але з умовою, коли селяне підуть на хутори. Звичайно, селяне на це згодилися. Тепер янківці посядуть землю німецької колонії Кургани, а підлуженці—землю колонії Хмизопіль. Вийшовши на хутори, наші селяне будуть мати більше впауку для своєї худоби. Тепер своїх власних випасів у селян дуже мало і мусять вони крадькома пробиратися до удільного лугу та там пасти. Але лихо, коли селянин попадеться до рук лісників: мусить або заплатити 25 карбованців штрафу, або одсидіти 3 місяці в тюрмі.

Тільки тіснота випчає наших селян на хутори, пиваще ж вони, особливо голода, ні зашто-б не вийшли на них.

С. ЦИРКУНИ, харківського повіту. Минули життя. За весь час їх і маленький дощик не брязнув. Хоч і була спека, а хліб виспів, як снід. Дуже добра вийшла озимина, тільки обрідненка; та й то через те, що сіяли рідко, бо нічим гаразд було сіяти. Дякуючи дощам, що перепадали до самого Петра, хліб повигонило буйний. На десятині ставили селяне по 20 кіп і коша давала пудів по 5 зерна. Ярина ще краша за озимину. Тільки на лихо собі дуже багато понасівали селяне проса, бо насіння доводилось купувати у земства, а проса треба менше висівати на десятину, от всі й сіяли проса, аби земля не гуляла. А воно зараз діля Петра почала спека—проса й повигоріло. Десятина дає пудів 20, а як 50 то вже дуже добре. По запольному ярину позабивав вівсюг і довелось покосити її на сіно. Ячмінь трохи пошкодив ховах. Огородина вигоріла. Паші для скотини нема. А на небі хмаринки. 4 августа випав дощик, аразу ж кинулись де-які селяне сіяти. Воно й пошло, але рослина вийшла якась квюла, поскручувана.

Селяне користуються добром годиною і, не маючи молотилок, молотять хліб ціпами. Молотилкові платяться по 80 коп.—1 карб. в день на хазійських харчах. Робітників треба до краю.

Ціни на хліб.

Миколаїв, 18 августа Пшениця гир. 1 р. 17 к. за пуд, жито 88 к., ячмінь 76 к. Одеса, 17 августа. Пшениця ул. 1 р. 17 к. за пуд, жито 87 к., ячмінь 73 к. оves 78 к., кукуруза 87 к. Ростов на-Дону, 18 августа. Пшениця яр. 74 к. Ростов на-Дону, 18 августа. Пшениця оз. 1 р. 1 р. 9 к.—1 р. 10 к. за пуд, жито 83—84 к., ячмінь 68 к., оves 62—70 к. Варшава, 19 августа. Пшениця оves 62—70 к. Варшава, 19 августа. Пшениця оз. 1 р. 18 к.—1 р. 25 к. за пуд, жито 90—93 к., оves 78—85 к. Либава, 17 августа. Жито 96—оves 69—70 к. чорн. 72 к. 97 к. за пуд, оves біл. 69—70 к. чорн. 72 к. Петербург, 18 августа. Пшениця куп. 1 р. 14 к., жито 96—97 к., ячмінь 72—73 к., оves 72—73 к. На ст. п.-з. Пшениця 1 р. 10 к. за пуд, жито 74—75 к., ячмінь 63 к., пивн. 85 к., оves 70 к. Харків, 19 августа. Пшениця 1 р. 3 к. за пуд, жито 74—75 к., ячмінь 63 к., пивн. 90 к., оves 62—63 к.

Ціни на хліб все зменшуються і напевне ще деякий час будуть зменшуватися. Це через те, що з осені продається зразу багато хліба. Туди далі вони стануть підніматися. В шм році, як показують, офіційні відомости, на всьому світі хліба проділо більше на 5,7 процентів проти торішнього.

Справочний одділ.

Наведданні відомости. Неділя, 23 августа. Мч. Лупина, смч. Іриня еп., прп. святих і Флорентія. Сх. сон. 5 год. 18 хв., зах. сон. 6 год. 38 хв. Театр Кулецького Саду. 1) „Мазепка“, 2) „Замань іду“. Понеділок, 24 августа. Смч. свтхца, пер. мес. мш. Петра митроп. Київського. Сх. сон. 5 год. 20 хв., зах. сон. 6 г. 36 хв. Театр Кулецького Саду. 1) „Мужичка“, 2) „Вій“.

Редактор Н. Павловський.

Видавець С. Чкаленко.

Оповістки.

Контора „Ради“ ласково прохає своїх шан. підписників і читачів, виписуючи, чи купуючи що небудь у тих магазинів, оповістки котрих друкувались, або друкуються в „Раді“, неодмінно посилатися на нашу газету.

Вимагайте по всіх ресторанах, читальнях, навіярнях (кофейнях), та молочних доконче і „Ради“.

ШЛУНКОВІ СЛАБУВАННЯ НЕБЕЗПЕЧНІ!

власне тепер, коли постесь не припинилась. Ось через що варто всім запам'ятати, що після їжі необхідно випити невеличку чарку чудового французького вина „СЕН-РАФАЕЛЬ“.

Остерігайтесь підробок. „Компанія вина Сен-Рафаель, Валанс (Дром) Франція“.

3-881-3

упаковщик меблів, дзеркалів, фортеп'янів та инш. М. С. Матвієв, відомий у Києві з 1884 р., Мал.-Володимирська № 35.

Фотографія К. Влоновського. Бібікоськ. бульв. № 56. Приймає від д. д. фотографії ретуш. негативів. Проявлення, друк. Даю різного рода вказівки що до фотографування. Користув. павільон. погодивно по недорог. ціні. 5-947-4

ФОРМИ

учебних закладів, сукно, трико, шовк, бумага, вігоні і виш. тк. одержано в магаз. т. д. мац. М. Є. Биковської, На розі Хрещатика і В. Вульваря. Остатки по суботах.

ДАМАМ г. КИІВА

Ново-одкрита майстерня „Ідеал“ Інститутська № 10. Остава новяна-шпильон. Праймає волосяних виробів „Ідеал“ всіляку переробку волосяних виробів. Дя д. д. парикмахерів—волосся, фризюр, крєп, сіточка, бинди, тють, реміни, бруски, гребінці і инш. 100-859-55

ТОРГОВИЙ ДІМ БР. РОЗЕНТАЛЬ. Думська площа № 5. Цим сповіщає, що магазин ново споряджено і значно поширено. Одержано величезний вибір суконних, шовкових, шерстяних та всяких инших сезонних товарів. ЦІНИ ФАБРИЧНІ. ФОРМЕННІ МАТЕРІЇ ДЛЯ ВСІХ ШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ. Учіням знижка. 0-1466-2

ДАРОМ,

як премію на протязі 30 днів з цього числа Артистичне т-во портретів пропонує всім читачам найбільший портрет заширши в 36, завдовжки в 146 сант., цей-то портрет мало не в натуральну величину з кожної фотографічної картки, вражаючої схожесті—зовсім даром, аби тільки кожен, хто одбере цю прегарну премію, рекомендував Артистичне т-во рідні та знайомим. Просимо написати Вашу фамилию і адресу на другім боці Вашої фотографії і вислати її по пошті на адр.: Общество „Семи-Зимля“, Лодзь № 21. За пересилку, впаковку і инш. трати просимо прикласти на 75 коп. марок, накладки, плат.—95 коп. Ваша фотографія буде Вам повернута не зіпсованою. (При грукнах-особо, котру треба побільшити, просим позначити: 1-2141-952-1

Вийшла з друку 6 книжка

„УКРАЇНСЬКА ХАТА“

- З М І С Т: 1. О. Овесь.—Поезія. 2. Ів. Липа.—Колесо життя (казка). 3. Сидір Твердохліб.—Поезія. 4. Ол. Пашок.—Страшна помилка (оповідання). 5. Ол. Неприцький-Грановський.—Поезія. 6. М. Сіман.—Василь Павочський (спроба характеристики). 7. Тр. Романчук.—Соловейкові (поезія). 8. Д-р Зенон Кузель.—Про потребу і техніку збирання етнографічних матеріалів. 9. Іван Липа.—Іван Манжура (біографічний нарис). 10. Руєн.—Новий вклад в українознавство. 11. М. Сріблянський.—„Молода Україна“. 12. Чепіга.—До національної школи. 13. Ф. Петрунєво.—Весною (поезія). 14. Біографія. 15. Українство в чужій пресі. 16. Літературна хроніка. 17. Книжки, надіслані до редакції. 18. Оголошення.

Адреса редакції: Київ, Бульварно-Кудрявська, 36.

Відділ редакції і контори: Одеса, Херсонська, 52, кв. 2.

Продаються окремі книжки, а також приймається передплата в „Українській Книгарні“ (Київ, Безаківська 8), в Книгарні „Літературно-Наук. Вісти“ (Київ, Володимирська 28), в редакції журналу „Будучина“ (Галичина, Львів, Сектська, 31).

Передплата на рік 3 карб. Окрема книжка 25 коп., з пересилкою 30 коп.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Літературно-Наукового Вістника

У Києві, Вел.-Володимирська вул., № 28. Має на складі видання Львівської Видавничої Спілки, Наукового Товариства, Проф. М. Грушевського по історії України і українському питанню, а також видання російські на українській мові. Продаються також з недавнього часу твори білоруських письменників. Там же можна купувати комплекти Л.-Н. Вістника за попередні роки. Великий вибір листовних карток з портретами українських письменників, а також репродукції картин українських і рос. художників. 6—66—58

ДАРОМ висилається книжка

про повесть СІФІЛІСА (Франців) і його наеліднів,

а також золотухи і есеми новознайденим засобом без живого срібла і вода. На пересилку книжки бандеролею прикладати одну марку в 7 коп., а в закритому конверті 4 марки по 7 г. Петербург, Колокольная № 11, Д. Азрахова. в.чт.-916-8

У ЖИТОМІРІ

передплатувати і купувати нарізно „Раді“ можна в українській книгарні В. Совинського, В.-Михайлівська вул. р-21-58

„СВОБОДА“

українська часопись в Америці. Виходить що тижня. Річна передплата 2 долари (10 кор.). Адреса: „Svoboda“ 184 Hudson St. New-York N. V. N. A. 5-614-17

ЯК ЩО ВАШ ШЛУННОК

не добре травить, коли Ви страждаєте катаром, запорями, геморром, вадуттам живота, тошнотою, згагою, коли Ваш організм виснажений, захлялий, і Ви через це придавлені, пригнічені, потребуєте мою книгу „Озонь, какъ естественный оздоравлитель желудка“... про засоби боротьби з холерою. Пришліть мені на одкрітій Вашу точну адресу, і я негайно вишлю Вам книжку. Д-р мед. Антоа Мейер, Хіміч. Лаборат. СПб., Бєа терининский кан. д. 29—8, прот. Гоубл. Банка. ид.-917 5

Нагороджений у Відні великою золотою медалею і почесним хрестом GRAND PRIS, в Ростові на Дону фундуклеївська 40. Форменна одежа петербурзького крою. Незвичайно гарне українське вбрання. 10-949-2

Друкарня 1-ої Київської Артїлі Друкарської Спраз. Трьоххвятительська 5 Телеф. 1069.